

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної
військової адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка

Циклова комісія музичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчально-
виховної роботи

Павло ЯЛОВСЬКИЙ

« 31 » *серпня* 20 23 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ

*Вокально-хорова підготовка
(постановка голосу)*

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**
Галузь знань: **01 Освіта/ Педагогіка**
Спеціальність **014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)**
Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Кременець - 2023

Галішевська Н. А., Новик О. С., Яловська І. В. Вокально-хорова підготовка (постановка голосу): робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). Кременець, 2023. 14 с.

Розробники:


Галішевська Неллі Анатоліївна - викладач циклової комісії музичних дисциплін Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Новик Олена Сергіївна - викладач циклової комісії музичних дисциплін Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Яловська Ілона Володимирівна – викладач циклової комісії музичних дисциплін Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії музичних дисциплін.

Протокол від « 31 » серпня 2023 р. № 1

Голова циклової комісії  Сергій ШЕГЕРА

1. Вступ

Спів – найбільш масова форма активного залучення дітей до музичного мистецтва, один із наймолодших видів музичної діяльності школярів.

Тому важливим завданням професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є формування здатності до організації вокальної роботи учнів, а також вокально-хорові навички.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Вокально-хорова підготовка (постановка голосу)» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво) з галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 9	Галузь знань 01 Освіта	Нормативна
Змістових модулів – 8	Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)	Рік підготовки: 1-4-й
Загальна кількість годин - 270		Семестр 1-8 -й
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 1 Самостійна робота студента 0,9	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Музичне мистецтво)	Лекції -
		Практичні -
		Лабораторні (індивідуальні) 140
	Освітньо-професійний ступінь: Фаховий молодший бакалавр	Самостійна робота 130
		Індивідуальні завдання: -
		Вид контролю: екзамен – 8 семестр; залік – 4 семестр

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 52 % / 48%

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Постановка голосу» є формування навичок вокально-технічного забезпечення співацької діяльності при оволодінні академічною манерою співу задля виховання майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Відповідно до мети поставлено наступні **завдання**:

- домогтись усвідомленого володіння голосом;
- розвивати активний вокальний слух;
- виховувати уявлення про акустичне та художнє звучання голосу;
- формувати та удосконалювати вокально-технічні, художньо-творчі та виконавські вміння і навички здобувачів освіти;
- сформувати стійкі критерії якості співу і співацької майстерності;
- навчити студента специфіці вокально-педагогічної роботи з дитячими голосами на уроках музичного мистецтва і в позакласній роботі;
- засобами вокального мистецтва здійснювати естетичне виховання майбутніх вчителів музичного мистецтва;

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК4 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК1 Здатність враховувати в освітньому процесі вікові особливості учнів.

СК2 Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.

СК3 Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.

СК16 Здатність до інтеграції знань з педагогіки, психології, музичного мистецтва, синтезу мистецтв, інших навчальних предметів та їх застосування у процесі виконання професійних завдань.

СК18 Здатність впроваджувати здоров'язберезувальні технології розвитку особистості засобами музичного мистецтва та працювати з учнями з особливими освітніми потребами.

СК19 Здатність до вокальної, диригентсько-хорової та інструментальної інтерпретації музичних творів.

СК21 Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у вокально-виконавській діяльності.

СК22 Здатність організовувати сольну і колективну вокально-виконавську діяльність учнів різних вікових груп.

Програмні результати навчання:

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Вокально-хорова підготовка (постановка голосу)» сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН1 Здійснювати професійну діяльність державною мовою як усно, так і письмово.

РН6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

РН8 Сприяти формуванню мотивації учнів до навчання.

РН16 Володіти теоретико-методологічними знаннями у галузі музичного мистецтва, принципами та закономірностями організації музично-освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти; враховувати у процесі музичного навчання та виховання учнів їх індивідуальні та вікові особливості, освітні потреби.

РН18 Володіти ключовими навичками хорового диригування для здійснення диригентсько-виконавської діяльності та організації вокально-хорової роботи школярів.

РН19 Уміти виконувати вокальні твори різних епох, стилів, жанрів.

РН22 Демонструвати уміння художньої інтерпретації сучасного вокального музичного мистецтва; виявляти сценічну культуру, акторський талант.

РН23 Вміти формувати вокально-виконавський репертуар для учасників вокальної студії, розвивати їх творчий потенціал, вокально-виконавську майстерність.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи вокального мистецтва

Тема 1. Робота голосового апарату в співі

Знайомство з вимогами дисципліни «Постановка голосу». Будова голосового апарату. Правила співацької постави. Поняття про правильне вокальне дихання. Вправи на вдих і видих. Діафрагма. Знайомство з початковим репертуаром вокаліста.

Тема 2. Дихання та опора звуку як основні чинники правильного звукоутворення на заняттях постановки голосу.

Дихання, типи та особливості дихання. Тверда та м'яка атака звуку. Відчуття співацької опори. Вокальні вправи на відпрацювання механізму затримки дихання та вільного видиху.

Змістовий модуль 2. Удосконалення вокально-виконавських навичок під час роботи над програмовим матеріалом

Тема 3. Оволодіння навичками вокального звуковедення. Засвоєння співацької постави та формування співацької установки. Робота над оволодінням твердої та м'якої атаки звуку, вироблення звуковедення Legato. Робота над формуванням акустично-фізіологічних механізмів голосу

(дихання, вирівнювання регістрів, вірна вимова приголосних). Основи вокальної дикції та орфоєпії.

Тема 4. Формування фонетичного слуху та вокальних уявлень про акустично-повноцінне звучання співацького голосу.

Основи оволодіння акустичними механізмами голосоутворення. Використання фонопедичного методу. Відчуття головного та грудного резонаторів. Кантілена. Взаємозв'язок атаки звуку з характером твору. Рухливість співацького голосу під час виконання вокальних творів.

Змістовий модуль 3. Робота артикуляційного апарату

Тема 5. Правильне формування голосних і приголосних у співі. Формування навичок співу на legato. Речитатив. Вокальне портаменто.

Артикуляційні техніки виконання голосних і приголосних. Розширення співацького діапазону до повного звучання, максимальне використання резонаторів на всіх голосних і приголосних. Удосконалення технічних навичок: рухливість голосу, використання резонаторів, контроль над м'язевими відчуттями для правильного формування звуку, спів на legato.

Тема 6. Оволодіння технічними навичками співу

Типи дихання. Вокальна атака звуку. Робота над правильним фразуванням. Поняття форманти у вокальному мистецтві. Вироблення високої співацької позиції і відчуття високої співацької форманти. Робота над дикцією та артикуляцією. Спів cantilena з використанням різноманітної шкали динамічних відтінків з метою відтворення художнього змісту та характеру твору.

Змістовий модуль 4. Розвиток вокально-технічних навичок

Тема 7. Академічна манера співу та її складові

Опанування різних видів вокалізації. Тембральне вирівнювання. Робота над чистотою інтонування. Формування академічної манери співу з притаманним їй прикриттям звуку. Згладжування співацького діапазону. Продовження роботи над удосконаленням техніки нижньореберно-діафрагмального дихання як основного у вокальному мистецтві.

Тема 8. Формування академічної манери співу

Положення звукоутворюючих органів голосового апарату під час співу. Резонатори голосового апарату, їх значення, практичне застосування. Співацька позиція звуку або резонансовий пункт.

Змістовий модуль 5. Використання функцій звукоутворюючих органів у процесі співу

Тема 9. Розширення співацького діапазону з його вирівнюванням.

Удосконалення звучання голосних по всьому діапазоні.

Розуміння голосових регістрів і його вирівнювання. Поняття ролі і значення регістрів в співацькому голосі (головне та грудне резонування).

Перехідні звуки, їх особливість. Мішане резонування в умовах мікстового способу звукоутворення в процесі роботи над творами.

Тема 10. Володіння високою вокальною позицією (імпедансом), взаємодія вокального слуху та співацького голосу

Створення сприятливих умов для досягнення високого імпедансу в процесі роботи над музичним навчальним матеріалом. Продовження роботи над фонетичним слухом. Вміння контролювати та оцінювати акустичні і естетичні якості звуку, фізичний та емоційний стан під час співу. Продовження формування вокально-технічних навичок під час виконання вокальних творів.

Змістовий модуль 6. Поняття цілісності вокальної форми. Виразність виконання. Шляхи впливу емоційних станів на фонаційний процес.

Тема 11. Уміння застосовувати вокальну техніку під час співу різнохарактерних творів.

Розуміння та самоконтроль механізму правильного звукоутворення та звуковедення, чистоти вокальної інтонації, дикційної чіткості, тембрального забарвлення.

Тема 12. Вдосконалення і закріплення вокально-технічних навичок. Розвиток елементів вокально-художньої виразності

Об'єднана опора співацького дихання й звуку. Вокально-художній звук. Вокально-художня сценічна мова. Розвиток і згладжування співацького діапазону. Філірування. Фальцетне звучання.

Змістовий модуль 7. Розвиток вокально-виконавської майстерності

Тема 13. Уміння застосовувати вокальну техніку під час співу різнохарактерних творів, філірування звуку.

Розширення співацького діапазону. Згладжування регістрів. Філірування звуку. Портаменто. Вокально-художній звук. Тембр співацького голосу. Удосконалення якості звуку в процесі роботи над вправами, вокалізами, вокальними творами. Розвиток навичок стильової і жанрової інтерпретації вокальних творів.

Тема 14. Розширення співацького діапазону до повного звучання, максимальне використання резонаторів на всіх голосних.

Використання основних принципів резонаторного співу як науково-обґрунтований шлях оволодіння резонансною технікою: максимальна активізація резонаторної системи, оволодіння резонуючим співацьким диханням, застосування методів акустично-фізіологічних системних зв'язків між різними частинами голосового апарату, використання емоційно-образних уявлень про резонансні механізми голосоутворення, використання в роботі принципу цілісного голосового апарату, тісного фізіологічного взаємозв'язку між трьома частинами: дихання-гортань-резонатори.

Змістовий модуль 8. Закріплення роботи над навичками, засвоєними під час вивчення курсу з постановки голосу

Тема 15. Розуміння та самоконтроль механізму правильного звукоутворення та звуковедення, чистоти вокальної інтонації, дикційної чіткості, тембрального забарвлення.

Удосконалення правильного звукоутворення та звуковедення. Закріплення навичок дикції та артикуляції. Робота над дикламаційною виразністю. Формування самоконтролю над чистотою інтонування, вокальною орфоєпією, кантиленою. Удосконалення техніки керування тембральним забарвленням для створення певного художнього образу.

Тема 16. Свідоме володіння набутими вокально-теоретичними знаннями.

Акумуляція виконавсько-художніх умінь та навичок. Формування творчого інтересу до виконуваних пісенних творів. Вміння керувати психофізичним станом під час публічних концертних виступів. Художньо-образне виконання вокальних творів різних епох та жанрів, творів шкільного репертуару. Формування поняття співацького еталону. Вокально-сценічна культура. Закріплення методичних навичок, необхідних для кваліфікаційної роботи в загальноосвітніх закладах. Вміння привабливо і доступно характеризувати пісенні твори, діагностувати дитячий співацький голос, дотримуватися навиків гігієни та охорони співацького голосу, зокрема дитячого, в роботі з школярами.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	Лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Основи вокального мистецтва.						
Тема 1. Робота голосового апарату в співі	16			9		7
Тема 2. Дихання та опора звуку як основні чинники правильного звукоутворення на заняттях постановки голосу.	14			8		6
Разом за змістовим модулем 1.	30			17		13

Змістовий модуль 2. Удосконалення вокально-виконавських навичок під час роботи над програмовим матеріалом.						
Тема 3. Оволодіння навичками вокального звуковедення.	23			12		11
Тема 4. Формування фонетичного слуху та вокальних уявлень про акустично-повноцінне звучання співацького голосу.	22			11		11
Разом за змістовим модулем 2.	45			23		22
Змістовий модуль 3. Робота артикуляційного апарату						
Тема 5. Правильне формування голосних і приголосних у співі. Формування навичок співу на legato. Речитатив. Вокальне портаменто.	15			9		6
Тема 6. Оволодіння технічними навичками співу.	15			8		7
Разом за змістовим модулем 3.	30			17		13
Змістовий модуль 4. Розвиток вокально-технічних навичок.						
Тема 7. Академічна манера співу та її складові.	22			10		12
Тема 8. Формування академічної манери співу.	23			10		13
Разом за змістовим модулем 4.	45			20		25
Змістовий модуль 5. Використання функцій звукоутворюючих органів у процесі співу.						
Тема 9. Розширення співацького діапазону з його вирівнюванням.	14			8		6
Тема 10. Володіння високою вокальною позицією (імпедансом), взаємодія вокального слуху та	11			7		4

співацького голосу.						
Підготовка до екзамену	5					5
Разом за змістовим модулем 5.	30			15		15
Змістовий модуль 6. Поняття цілісності вокальної форми. Виразність виконання. Шляхи впливу емоційних станів на фонаційний процес.						
Тема 11. Уміння застосовувати вокальну техніку під час співу різнохарактерних творів.	12			9		3
Тема 12. Вдосконалення і закріплення вокально-технічних навичок. Розвиток елементів вокально-художньої виразності.	13			10		3
Підготовка до екзамену	5					5
Разом за змістовим модулем 6.	30			19		11
Змістовий модуль 7. Розвиток вокально-виконавської майстерності						
Тема 13. Уміння застосовувати вокальну техніку під час співу різнохарактерних творів, філірування звуку.	12			8		4
Тема 14. Розширення співацького діапазону до повного звучання, максимальне використання резонаторів на всіх голосних.	10			7		3
Підготовка до екзамену	8					8
Разом за змістовим модулем 7.	30			15		15
Змістовий модуль 8. Закріплення роботи над навичками, засвоєними під час вивчення курсу з постановки голосу						
Тема 15. Розуміння та самоконтроль механізму правильного звукоутворення та звуковедення, чистоти вокальної інтонації,	9			7		2

дикційної чіткості, тембрального забарвлення.					
Тема 16. Свідоме володіння набутими вокально- теоретичними знаннями.	9			7	2
Підготовка та проходження екзамену	12				12
Разом за змістовим модулем 8.	30			14	16
Разом годин за навчальним планом	270			140	130

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Опрацювання питань будови голосового апарату, теорії звуковедення, технічних прийомів співу.	7
2	Типи співацького дихання.	6
3	Кантілена в співі. Відчуття опори.	11
4	Головний та грудний резонатори. Резонатори та резонування.	11
5	Регістрово-тембральне вирівнювання. Чистота інтонування.	6
6	Атака звуку. Висока співацька позиція. Дикція. Артикуляція.	7
7	Регістри. Вирівнювання регістрів.	12
8	Згладжування співацького діапазону.	13
9	Мішане резонування.	6
10	Контроль за акустичними та естетичними якостями вокального звуку. Імпеданс.	4
11	Підготовка до екзамену.	5
12	Самоконтроль механізму правильного звукоутворення та звуковедення.	3
13	Речитатив.	3
14	Підготовка до екзамену.	5
15	Поняття стильової і жанрової інтерпретації творів. Філірування звуку.	4
16	Основні принципи резонаторного співу.	3

17	Підготовка до екзамену.	8
18	Техніка керування тембральним забарвленням. Створення художнього образу.	2
19	Методи самоконтролю в практичній роботі вокаліста.	2
20	Підготовка та проходження екзамену.	12
	Разом	130

6. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Вокально-хорова підготовка (постановка голосу)»

Оцінку «5», «відмінно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили в вокальній діяльності, вміє самостійно здобувати знання, виконує всі вокально-технічні вимоги, демонструє переконливе втілення у музичний образ, майстерно демонструє стильові особливості твору та технічну досконалість виконання, музичний матеріал знає в обсязі більшому, ніж передбачено програмою.

Оцінку «4», «добре» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, вільно володіє вокальними навичками, допускає незначні помилки, які загалом не впливають на якість.

Оцінку «3», «задовільно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який в процесі опанування новими вміннями та навичками відчуває суттєві труднощі, здатний лише частково їх подолати під керівництвом викладача, порівнювати та робити висновки, допускає та виправляє неточності в інтонуванні, недостатньо сформована робота артикуляційного апарату та техніка вокального дихання.

Оцінку «2», «незадовільно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який володіє вокальним музичним матеріалом на досить низькому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні, музичні фрагменти відтворює слабко зі значними інтонаційними помилками, відсутні практичні навички застосування вокального дихання. Має право на перездачу.

7. Методи навчання

Методи вокальної педагогіки, що відображають специфіку співочої діяльності: фонетичний, концентричний, методи показу й наслідування, уявного та внутрішнього співу, порівняльного аналізу. Аудіо-, відеодемонстрація, художньо-педагогічний аналіз музичних творів.

8. Методи контролю

Поточний контроль, перевірка і оцінювання індивідуальної та самостійної роботи; залік, екзамен.

9. Методичне забезпечення

Плани-конспекти лабораторних занять, навчальні посібники, періодичні видання, методичні рекомендації

10. Рекомендована література

Основна

1. Арії з опер М. Вериківського : посібник-хрестоматія / упоряд. О. Новик, Н. Галішевська. Кременець : ВЦ КОГПА, 2020, 54 с.
2. Вокально-хорові твори М. Вериківського : посібник-хрестоматія / упорядник О. Новик, Н. Галішевська . Кременець : ВЦ КОГПА, 2020. 35 с.
3. Галішевська Н. А., Шимко С. Є. Теоретичні та методичні основи навчання співу. Кременець. ВАТ “Папірус”, 2005. 117 с.
4. Гігієна голосу: Навчально-методичні матеріали з курсу / Уклад.: І. Щербіна. Харків: ХДАК, 2003. 48 с.
5. З палких сердець калина виростає (пісні вокального ансамблю «Калина»): з досвіду роботи / Упорядник Олена Новик. Кременець, 2004. 68с.
6. Калиновий розмай: Навчальний посібник / Автор-упорядник Олена Новик. Кременець: ВЦ КОГПІ 2008. 164 с.
7. Перенчук Т. Й. Калина в житті. Репертуарно-методичний посібник / Ред. Б. Й. Столярчук. Рівне : видавець О.Зень, 2013. 112 с.
8. Пісні добра й краси: Навчально-методичний посібник / Упорядники: Н. Є. Бондаренко, Л. Я. Люлюк, Л. В. Яловська. Тернопіль : Астон, 2014. 104 с.
9. Пісні добра й краси: Навчально-методичний посібник / Упорядники Н. Є. Бондаренко, Л. Я. Люлюк, Л. В. Яловська. Тернопіль: Астон, 2014. 112 с.
10. Українські народні пісні / упорядник Дубовий О. В. Кременець: ВЦ КОГПА, 2014, 56с.
11. Українські народні пісні для хору в обробці М. Вериківського – посібник-хрестоматія / упорядник О. Новик, Н. Галішевський. Кременець ВЦ КОГПА, 2020, 26с.
12. Формування вокальних навичок на заняттях з курсу «Постанова голосу»: Навчально-методичний посібник / упорядники Н. Галішевська, О. Новик, Н. Найчук. Кременець: Видавничий центр КОГПА, 2015. 100с.
13. Швидків М.Л. Навчальний репертуар для баритона в курсі постановки голосу. Кременець: ВЦ КОГПІ ім. Тараса Шевченка, 2012. 178 с.
14. Шимко С. Є., Галішевська Н. А. Розвиток співацького голосу студентів музичних спеціальностей засобами фонетичного методу. Методичний посібник / С. Є. Шимко. Кременець, 2011. 168с.

Допоміжна

1. Гавриленко Л. Розспівування і вокаліз як складники вокального виховання учнів. *Мистецтво і освіта*. № 1. Київ, 2008.
2. Гнидь Б. Історія вокального мистецтва. КНМАУ, 1997.
3. Дідик Т. Вправи для постановки голосу і розвитку вокальної техніки. Львів. В-во «Край», 2004. 100 с.
4. Дорошок В. Д. Сливоцький М. Ю. Основи вокально-педагогічної творчості вчителя музики. Івано-Франківськ, 2007.
5. Корейчук М. П. Край над Горинню. Рівне (НУВГП), 2009. 189 с.
6. Пастушенко А.С., Пономаренко М.І. Народна пісенна творчість в Україні. Рівне: ППДМ, 2012. 304 с.
7. Пастушенко А. С., Гуцин Є. М. Вітрила надії. Українські ліричні пісні Рівне, 2008. 215 с.
8. Турко Н. Є. Пісні сучасних українських композиторів у перекладі для бандури. Рівне: Червінко А.В., 2013. 140 с.
9. Ткаченко О. Гігієна голосу у вокальній підготовці майбутніх фахівців музично-педагогічного профілю. Київ, 2014.
10. Юцевич Ю. Є. Музика. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. 352 с.